

ΜΑΘΗΜΑ 12

ΚΛΙΣΗ ΑΡΣΕΝΙΚΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ - 2

ΑΡΣΕΝΙΚΑ ΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ σε -ος

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ονομαστική	ο λαός	ο λύκος	ο κάτοικος	ο καλόγερος
Γενική	του λαού	του λύκου	του κατοίκου	του καλόγερου
Αιτιατική	τον λαό	τον λύκο	τον κάτοικο	τον καλόγερο
Κλητική	(ὦ) λαέ	(ὦ) λύκε	(ὦ) κάτοικε	(ὦ) καλόγερε
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ονομαστική	οι λαοί	οι λύκοι	οι κάτοικοι	οι καλόγεροι
Γενική	των λαών	των λύκων	των κατοίκων	των καλόγερων
Αιτιατική	τους λαούς	τους λύκους	τους κατοίκους	τους καλόγερους
Κλητική	(ὦ) λαοί	(ὦ) λύκοι	(ὦ) κάτοικοι	(ὦ) καλόγεροι

- Σύμφωνα με το "λαός" κλίνονται τα:
αδερφός, γιατρός, σεισμός, καιρός, κυνηγός, λαγός, ποταμός, κλπ.
(Δηλαδή, όλα τα αρσενικά ισοσύλλαβα σε -ος, που τονίζονται στην αήγουσα.)

- Σύμφωνα με το "λύκος" κλίνονται τα:
δρόμος, κήπος, πόνος, γέρος, δράκος, θρόνος, ύπνος, φάρος, τάφος, κλπ.
(Δηλαδή, όλα τα αρσενικά ισοσύλλαβα σε -ος, που τονίζονται στην παραλήγουσα.)

- Σύμφωνα με το "κάτοικος" κλίνονται τα:
άνεμος, δάσκαλος, δήμαρχος, πρόεδρος, έμπορος, κύριος, κίνδυνος, κλπ.
(Δηλαδή, όλα τα αρσενικά ισοσύλλαβα σε -ος, που τονίζονται στην προπαραλήγουσα.)

- Σύμφωνα με το "καλόγερος" κλίνονται τα:
ανεμόμυλος, αυλόγυρος, ανθόκηπος, ανήφορος, κατήφορος, αντίλαλος, κλπ.
(Δηλαδή, όλα τα αρσενικά ισοσύλλαβα σε -ος, που τονίζονται στην προπαραλήγουσα και είναι "λαϊκές" λέξεις.)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟΝ ΤΟΝΙΣΜΟ

Ο γενικός κανόνας είναι πως ο τόνος στην γενική δεν μπαίνει ποτέ στην προπαραλήγουσα, εκτός από κάποιες περιπτώσεις λαϊκών λέξεων.

Πιο συγκεκριμένα:

1. Τα **οξύτονα** και **προοξύτονα** αρσενικά ισοσύλλαβα σε **-ος** (αυτά που τονίζονται στην λήγουσα και στην παραλήγουσα: σεισμός, ουρανόσ, βράχος, κάμπος, κλπ.), σε όλες τις πτώσεις **διατηρούν τον τόνο στην ίδια συλλαβή** που τον έχουν στην ονομαστική (*οι σεισμοί - των σεισμών, οι ουρανοί - των ουρανών, οι βράχοι - των βράχων, οι κάμποι - των κάμπων, κλπ.*).
2. Τα **προπροοξύτονα** ουσιαστικά (αυτά που τονίζονται στην προπαραλήγουσα: άνθρωπος, άγγελος, θόρυβος, κλπ.), **στις δύο γενικές (ενικού και γήθηθυντικού) κατεβάζουν τον τόνο στην παραλήγουσα** (του ανθρώπου - των ανθρώπων, του αγγέλου - των αγγέλων, του θορύβου - των θορύβων, κλπ.).
3. Οι **λαϊκές λέξεις** (οι οποίες κυρίως είναι σύνθετες και πολυσύλλαβες: λαχανόκηπος, αυλόγυρος, κλπ.) και οι **λαϊκοί τύποι των ονομάτων** (Θόδωρος, κλπ.) **διατηρούν τον τόνο στην προπαραλήγουσα** και στις δύο γενικές: (του λαχανόκηπου – των λαχανόκηπων, του αυλόγυρου – των αυλόγυρων, του Θόδωρου, κλπ.).
4. • Τα **προπροοξύτονα κύρια ονόματα** (Νικόλαος, Στέφανος, Άγγελος, κλπ.), επειδή όπως έχουμε πει η γλώσσα εξελίσσεται μέσα από λάθη, εδώ και πολλά χρόνια **δεν συνηθίζεται να κατεβάζουν τον τόνο στην γενική:** (του Νικόλαου, του Στέφανου, του Άγγελου, κλπ.).

• Στην πιο “επίσημη” γλώσσα όμως, πολλές φορές οι άνθρωποι εφαρμόζουν τον παλιό κανόνα και **κατεβάζουν τον τόνο στην γενική:** π.χ. «Αίτηση του Νικολάου Σπυροπούλου...».

• Επίσης **κατεβαίνει ο τόνος στην γενική** (όταν τα προφέρουμε με πιο “επίσημο” τρόπο) **στα ονόματα των ιστορικών προσώπων και των αγίων:** (του Μεγάλου Αλεξάνδρου, του Μενάνδρου, του Αγίου Δημητρίου, του Αγίου Στεφάνου, κλπ.).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΗΤΙΚΗ ΤΟΥ ΕΝΙΚΟΥ

1. Τα **αρσενικά ισοσύλλαβα σε -ος σχηματίζουν κλητική σε -ε** (κνηγέ, αδερφέ, λύκε, λαγέ, ύπνε, Στέφανε, Αλέξανδρε, κλπ.).
2. **Κάποια ουσιαστικά και κάποια κύρια ονόματα** (ακολουθώντας όπως είπαμε την εξέλιξη της γλώσσας μέσα από λάθη) **στην λαϊκή τους μορφή σχηματίζουν και έναν δεύτερο τύπο στην κλητική, με -ο:** (καπετάνιε - καπετάνιο, Νίκε - Νίκο, Πέτρε - Πέτρο, Παύλε - Παύλο, κλπ.).
3. Τα **ονόματα που υπάρχουν ταυτόχρονα σε λόγιο και σε λαϊκό τύπο**, π.χ. Γεώργιος και Γιώργος, **στον λόγιο τύπο ακολουθούν τον κανόνα και σχηματίζουν κατάληξη σε -ε** (Γεώργιε), ενώ **στον λαϊκό τύπο έχουν καθιερώσει την κατάληξη σε -ο** (Γιώργο).

ΜΑΘΗΜΑ 12

ΟΝΟΜΑ: .....

ΚΛΙΣΗ ΑΡΣΕΝΙΚΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ - 2

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να υπογραμμίσετε τα αρσενικά ουσιαστικά σε -ος, στο παρακάτω κείμενο:

Μια μέρα πήγαμε με τον θείο μου τον κυνηγό στον γειτονικό λόφο. Ο καιρός ήταν δροσερός και περπατούσαμε ευχάριστα κάτω από τον λαμπερό ουρανό.

Σε ένα ξέφωτο είδαμε έναν λαγό. Ο θείος μου σήκωσε το όπλο για να τον τουφεκίσει, όμως εγώ έβγαλα μια τόσο δυνατή φωνή, που ο λαγός εξαφανίστηκε αμέσως στο δάσος.

Ο θείος μου πήγε να με μαλώσει που του έδιωξα το κυνήγι. Εγώ τον πρόλαβα, λέγοντάς του πως αν θέλει να διασκεδάσει υπάρχουν και άλλοι τρόποι για να το κάνει και, αν πεινάει, ας φάει ένα ωραίο μεσημεριανό φαγητό με φακές και σαλάτα.

2. Σε κάθε φράση, να γράψετε την δεύτερη λέξη (το αρσενικό ουσιαστικό) στον αντίθετο αριθμό από αυτόν που βρίσκεται:

- α) η ένταση του ανέμου .....
- β) οι ομιλίες του δημάρχου .....
- γ) τα δόντια των δράκων .....
- δ) η δροσιά του δεντρόκηπου .....
- ε) το εισόδημα των εμπόρων .....
- στ) οι βαθμολογίες του δασκάλου .....
- ζ) η μυρωδιά των ανθόκηπων .....

3. Σε κάθε φράση, να βάλετε την δεύτερη λέξη (το αρσενικό ουσιαστικό) στην γενική του πληθυντικού:

- α) οι στροφές - ο δρόμος .....
- β) η δροσιά - ο ανθόκηπος .....
- γ) η τσάντα - ο δάσκαλος .....
- δ) τα φυτά - ο λαχανόκηπος .....
- ε) τα αυτοκίνητα - ο κάτοικος .....
- στ) η άγνοια - ο κίνδυνος .....
- ζ) τα κοστούμια - ο κύριος .....
- η) τα ράσα - ο καλόγερος .....
- θ) τα έργα - ο δήμαρχος .....
- ι) η δύναμη - ο κεραυνός .....

4. Συμπληρώστε τις πτώσεις των ουσιαστικών:

	Γενική ενικού	Γενική πληθυντικού
α) ο ανήφορος	.....	.....
β) ο παπαγάλος	.....	.....
γ) ο ανθόκηπος	.....	.....
δ) ο πίθηκος	.....	.....
ε) ο κατήφορος	.....	.....
στ) ο θόρυβος	.....	.....
ζ) ο παράδεισος	.....	.....
η) ο κίνδυνος	.....	.....
θ) ο βάτραχος	.....	.....
ι) ο αντίλαλος	.....	.....
ια) ο έμπορος	.....	.....
ιβ) ο κύριος	.....	.....
ιγ) ο κάτοικος	.....	.....
ιδ) ο πύραυλος	.....	.....
ιε) ο σεισμός	.....	.....
ιστ) ο λαχανόκηπος	.....	.....
ιζ) ο θρόνος	.....	.....
ιη) ο ύπνος	.....	.....

5. Να κλίνετε τα παρακάτω αρσενικά ουσιαστικά σε -ος:

(Μην ξεχάσετε να γράψετε τις πτώσεις. Προσέξτε την σειρά των πτώσεων και των άρθρων. Συμβουλευτείτε τις προηγούμενες σημειώσεις.)

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ονομαστική	ο δάσκαλος	ο χειμάρρος	ο ουρανός	ο αντίλαλος
Γενική				
Αιτιατική				
Κλητική				
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ονομαστική				
Γενική				
Αιτιατική				
Κλητική				